

Aydınlar ve İktidar: Erol Güngör'ün Orta Doğu Yazılarında Milliyetçi Cephe Koalisyonları

Yunus Şahbaz

Öz: Türk düşüncesi ve Türk siyasi hayatında aydınlar ve iktidarlar arasındaki ilişkiler her zaman tartışılmalı olmuştur. Siyasi ve toplumsal hareketliliğin yüksek olduğu 1970'li yıllarda, milliyetçi-muhafazakâr aydınların milliyetçi cephe koalisyonlarıyla kurdukları ilişkiler de bu bağlamda tartışılmaktadır. Ahmet Kabaklı, Ergun Göze ve bu makalede Orta Doğu'daki yazıları üzerinde durulan Erol Güngör gibi aydınların milliyetçi cephenin oluşumundaki rolleri, onların iktidarlar ve siyasi hareketlerle kurdukları ilişkilere dair bir perspektif sunacaktır. Böyle bir girişim için öncelikle dönemin sosyo-politik bağlamı göz önünde tutulmalı ve söz konusu aydınlar tekil incelemelere tabi tutulmalıdır.

Bu makalede 1970'li yıllardaki milliyetçi-muhafazakâr aydınların milliyetçi cephe koalisyonlarının oluşum sürecindeki rolleri, Erol Güngör'ün Orta Doğu yazıları merkeze alınarak incelenecektir. Bu bağlamda öncelikle aydınlar ve iktidar arasındaki teorik tartışmaya kısaca değinilecek ve akabinde milliyetçi cephe koalisyonlarının teşekkülünde Ahmet Kabaklı ve Ergun Göze'nin yazıları üzerinden milliyetçi aydınların rolü irdelenecektir. Daha sonra ise Erol Güngör'ün ve Orta Doğu gazetesinin milliyetçi cephe oluşumundaki yeri ve rolü tespit edilmeye çalışılacaktır. Sonrasında da Orta Doğu'nun başyazarı olarak Erol Güngör'ün milliyetçi cephe karşısındaki tutumu ve pozisyonu incelenecek ve diğer milliyetçi aydınlarla olan müşterek yönleri ve onlardan ayrılan tarafları ele alınacaktır. En nihayetinde ise bir aydın olarak Erol Güngör'ün Orta Doğu gazetesindeki yazıları itibarıyla organik aydın ya da yüzergezer entelijansiya arasında nerede durduğu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erol Güngör, aydınlar ve iktidar, milliyetçi cephe, Orta Doğu

Abstract: The relations between intellectuals and powers in Turkish thought and Turkish political life have always been controversial. In the 1970s, when political and social mobility was high, the relations between nationalist-conservative intellectuals and nationalist front coalitions are also discussed in this context. The roles of intellectuals such as Ahmet Kabaklı, Ergun Göze and Erol Güngör, whose columns in Orta Doğu are emphasized in this article, in the formation of the nationalist front, will provide a perspective on their relations with power and political movements. For such an attempt, firstly, the socio-political context of the period should be taken into account and the intellectuals in question should be subjected to individual examinations.

In this article, the roles of the nationalist-conservative intellectuals in the formation process of the nationalist front coalitions in the 1970s will be examined by focusing on the columns of Erol Güngör in Orta Doğu. In this context, first of all, the theoretical discussion between the intellectuals and the power will be briefly mentioned, and then the role of the nationalist intellectuals in the formation of the nationalist front coalitions will be examined through the columns of Ahmet Kabaklı and Ergun Göze. Later on, the place and role of Erol Güngör and Orta Doğu newspaper in the formation of the nationalist front will be tried to be determined. Afterwards, the attitude and position of Erol Güngör, as the editor-in-chief of Orta Doğu, towards the nationalist front will be examined, and his common aspects with other nationalist intellectuals and the sides that differed from them will be discussed. Finally, as an intellectual, it will be discussed where Erol Güngör stands among the organic intellectual or the free-floating intelligentsia in terms of his columns in Orta Doğu newspaper.

Keywords: Erol Güngör, Intellectuals and Power, Nationalist Front, Orta Doğu

@ Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, yunussahbazz@gmail.com

https://orcid.org/0000-0003-0911-7654

DOI: 10.12658/M0732
insan & toplum, 2024; 14(2): 87-111
insanvetoplum.org

Başvuru: 18.09.2023
Revizyon: 25.09.2023
Kabul: 15.10.2023
Erken Baskı: 23.03.2024

Giriş

1970’lerde Türk sağının tanımlayıcı unsurlarından biri de milliyetçi-muhafazakâr aydınlardır. Bu aydınlardan devletle, I. Milliyetçi Cephe gibi dönemin sağ koalisyonlarıyla kurdukları ilişkiler sıkça tartışma konusu olmaktadır. Milliyetçi-muhafazakâr aydınlardan 1970’lerde iktidarla ilişkileri onların devletin organik aydını olarak kendilerini göstermek istedikleri şeklinde yorumlanmaktadır (Taşkın, 2019, ss. 196-197; Koca & Selçuk, 2022, s. 239). Zira Taşkın’ın metni başta olmak üzere milliyetçi-muhafazakâr aydınları ele alan çalışmalarda onların milliyetçi cephe koalisyonlarına verdiği destek “devletin organik aydını” olma amaçlarına matuf olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Ergüç de bu dönemde milliyetçi-muhafazakâr entelijansiyanın devletin ideolojik aygıtı olarak kurumsallaşma arzusunda olduğunu iddia eder (Ergüç, 2021, s. 414).

Milliyetçi-muhafazakâr aydınlardan devletle kurduğu ilişki her zaman müspet olmuştur. Bu aydın zümresinde “devlet” ve “devlet geleneğini yüceltmek”, “devleti korumak” ve “güçlü kılmak” en belirleyici unsurlardan biridir (Öztañ, 2020, s. 436). Dolayısıyla “devletin organik aydını” olmak kavramsallaştırması aslında tartışmalı ve totolojik bir duruma işaret etmektedir. Zira sadece 1970’lerde değil, Cumhuriyet dönemi Türk düşüncesinde milliyetçi-muhafazakâr olarak addedilen tüm aydın profillerinde devlete dair aynı amaç ve ülküyü görmek mümkündür. O halde 1970’lerdeki milliyetçi-muhafazakâr aydınlardan için durumu farklı kılan husus onların devletle değil, milliyetçi cephe koalisyonlarıyla girdikleri münasebettir. Bu aydınlardan iktidarla ilişkilerini anlamak için onların devlet telakkilerine değil spesifik olarak milliyetçi cephe koalisyonlarıyla girdikleri diyaloga bakmak gerekir.

Bu çalışmanın öncelikli ve literatürde doldurmayı hedeflediği amacı, milliyetçi-muhafazakâr aydınlardan devlete bakışı ve devlet telakkilerini incelemek değil, Erol Güngör’ün *Orta Doğu* gazetesindeki yazıları üzerinden milliyetçi cephe koalisyonuyla münasebetine odaklanmak olacaktır. Erol Güngör de devlet telakkisi itibarıyla milliyetçi-muhafazakâr aydınlardan aynı kanaatlere sahiptir ancak siyaset kurumu ve siyasi yapılar karşısındaki konumunun diğer milliyetçi-muhafazakâr aydınlardan benzeşen ve ayrışan yönleri üzerine daha fazla durmak gerekmektedir. Böylelikle 1970’lerde milliyetçi-muhafazakâr aydınlardan iktidar odaklarıyla geliştirmiş oldukları spesifik ilişkinin mahiyetinin ele alınması amaçlanmakta dolayısıyla milliyetçi cephe koalisyonuyla girilen ilişkide milliyetçi-muhafazakâr olarak addedilen tüm aydınlardan aynı derece ve mahiyette bir ilişki biçimi geliştirip geliştirmediği sorunsallaştırılmaktadır. Bu kapsamda Erol Güngör’ün milliyetçi cephe koalisyonuyla kurulan ilişkide nerede durduğu ve süreç içerisinde kendisini nasıl konumlandığı onun aktüel yazıları üzerinden takip edilecektir.

Çalışmada metodolojik olarak süreli yayınlar üzerinden bir inceleme yapılacaktır. Zira literatürdeki Türk sağ ve Türk aydınlarına dair metinler temelde ilgili aydınların kitapları incelenerek oluşturulmuştur. Ancak özellikle iktidar ilişkilerini incelemek, söz konusu aydınları sosyo-politik bir bağlam içerisinde ele almak için onların aktüel yazılarına odaklanmak gerekecektir. Bu durum Erol Güngör için daha çok geçerlidir zira Güngör'ün *Orta Doğu* gazetesindeki yazıları hemen hiçbir kitabında olmadığı gibi bu yazılar genelde araştırmacıların ilgisini çekmemiştir. Güngör'ün *Orta Doğu* gazetesindeki yazılarının tümünün genel bir değerlendirilmesinin yapılması bu makalenin sınırlarını aşmaktadır. Bu yazıların tümü taranmışsa da bunların içerisinde milliyetçi cephe oluşumu üzerine müstakil olarak durduğu yazıları üzerinden çalışma hazırlanmıştır. Ayrıca Güngör'ün ilgili yazılardaki görüş ve pozisyonlarını anlamlandırmada yardımcı olabilecek diğer fikrî metinlerine de bağlamına göre müracaat edilmiştir.

I. Milliyetçi Cephe Hükûmeti milliyetçi-muhafazakâr aydınların 1970'lerdeki başlıca örgütlenmesi olan Aydınlar Ocağı çevresinin bir eseri olarak görülmekte ve *Orta Doğu* da bu koalisyonun mimarı ve başlıca yayın organı olarak konumlandırılmaktadır. Dolayısıyla Erol Güngör'ün *Orta Doğu* yazıları bu sürecin tam ortasında yer almakta ve bu döneme ilişkin kabullerin doğrulanması ya da sorgulanması noktasında önemli ipuçları sunmaktadır. Bu amaçla çalışmada ilk olarak milliyetçi cephe koalisyonlarının kuruluş süreci ve bu süreçte milliyetçi-muhafazakâr aydınların rolü irdelenecektir. Daha sonra *Orta Doğu* gazetesi ve bu gazetenin başmuharrirliğine getirilen Erol Güngör perspektifinden bu sürecin bir okuması yapılacaktır. Sonrasında ise Erol Güngör'ün I. Milliyetçi Cephe koalisyonuna dair değerlendirmeleri ve genel anlamda muharrirliğinin dönemin aydınlarıyla ve sosyo-politik iklimle ayrılaşan ve ortaklaşan yönleri ele alınacaktır. Son olarak Güngör'ün milliyetçi-muhafazakâr aydınların konumlandırıldığı organik aydın cihetinin mi yoksa Mannheimci anlamda yüzergezer entelijansiya tarafının mı baskın olduğu sorunsallaştırılacaktır.

Yüzergezer Entelijansiya mı, Organik Aydın mı?

Aydınların iktidarlar karşısında nasıl konumlanacağı meselesi aydın sosyolojisi tartışmalarının merkezî sorunsallarından biridir. Modern dönemdeki siyasî ve entelektüel tartışmalarda aydınlar ve iktidarlar arasındaki ilişki çoğunlukla antipatik, çatışmalı ve gerilimli olmuş ya da en azından böyle olacağı/olması gerektiği kabul edilmiştir (Salamini, 1989, s. 139). Zira aydın demek büyük oranda ve birçok tarihsel tecrübede muhalif olmak, ezilen, dışlanan, mağdur ve “sürgün” edilen (hatta bizzat kendisi de sürgün olan) kesimlerin sözcüsü olmak şeklinde telakki edilmektedir (Benda, 2017; Said, 2018). Ancak teorik ve ideal anlamda aydına biçilen rol muhalif olmaksızın da birçok aydının iktidarı istediği ya da değişen derece ve şekillerde iktidarlarla irtibat ve iltisak kurdukları yahut da doğrudan iktidara

talip oldukları da bir gerçektir. Feuer'in de belirttiği gibi aydınlar, "eğitimli sınıfın ya doğrudan toplumun siyasal yöneticisi olmayı amaçlayarak ya da dolaylı olarak vicdanını ve kararlarını yönlendirerek siyasal iktidara talip olan kesimi"dir (1976, s. 49). Bu durumun en çarpıcı yönü ise aydınların bu süreçlere biraz da bile isteye girmiş olduklarına dair sayısız alametlerin olmasıdır (Öğün, 1995, s. 28).

Aydınlar ve iktidarlar arasında mutlak bir karşıtlık aramanın çok da gerçekçi bir tavır olmayacağını söylemek mümkündür. Aydınların kendilerine biçilen misyon ya da işlevleri üzerinden birçok tasnif yapma ve kavramsallaştırma tipolojisi tespit edilebilir. Ancak iktidarla kurdukları ilişkiler bağlamında daha gerçekçi bir tasnif olarak Gramsci'nin organik-geleneksel aydın kavramsallaştırması ile Mannheim'ın yüzergezer entelijansiyası arasındaki ayrım etrafında bir çerçeve çizmek mümkündür. Hem Gramsci hem de Mannheim toplumsal gruplarla ilişkisi ya da ilişkisizliği ve kurulan bu ilişkinin mahiyeti üzerinden aydınları tanımlamaya çalışmışlardır. Gramsci (1994) aydınları daha çok toplumsal sınıflarına göre konumlandırıp onları organik ve geleneksel şeklinde tasnif etmekte ve geleneksel aydınları müesses nizamın etrafındaki aydınlar olarak kodlarken organik aydınları iktidara talip yeni ve yükselen sınıfların (Gramsci'nin formülasyonunda işçi sınıfının) aydınları olarak tasvir etmektedir. Dolayısıyla da Gramsci'ye göre aydın zümresinin oluşumu ile yeni bir toplumsal sınıfın ortaya çıkması arasında diyalektik bir ilişki vardır (Yetiş, 2002, s. 221).

Mannheim ise aydınları siyasî ve toplumsal çatışmalardan görece özerk bir kategori olarak ele almaktadır. Gramsci'nin aydınları bir sınıfla organik bir şekilde ele almasının aksine Mannheim için aydınlar, siyasî ve toplumsal bağlılığı olmayan, "boşta salınan", en önemlisi ise özerk profildeki bir zümreyi ifade eder (Jennings & Kemp-Welch, 1997, s. 10). Mannheim'ın yüzergezer entelijansiya olarak adlandırdığı aydın tipi, sınıf aidiyeti olmayan, herhangi bir şekilde organik olarak konumlandırılmamış bağlantısız bir gruptur. Ancak aydınları bu şekilde konumlandırması da Mannheim'ın *İdeoloji ve Ütopya*'da (2016) geliştirdiği bir modeldir. Mannheim daha sonraki yazılarında aydınların siyasî ve toplumsal süreçlerden kendini azade edemeyeceğini kabul eder bir pozisyona gelmiştir. Bu konuyla ilgili şöyle yazacaktır:

Entelijansiya üyesi olan herhangi bir bireyin sınıfsal bir yörüngesi olabilir, sıklıkla da olur da; yine o, güncel tartışmalarda herhangi bir partinin tarafını tutabilir. Hatta seçimi belirli bir sınıfsal konuma uygun ve bunun karakteristik özelliği de olabilir. Ama bu bağlılığın üzerinde ve ötesinde onun güdülenmesinde asıl belirleyici olan, alışkın olduğu düşünsel talimin onu karşılaştığı günlük sorunlara karşı birden çok bakış açısıyla donatmış olmasıdır (Mannheim, 2017, s. 138).

Dolayısıyla aydınların iktidarlar ve toplumsal süreçler karşısında apolitik bir tavır içerisinde oldukları söylenemez. Ahmet Çiğdem'in deyişiyle, "herhangi bir gruba, yahut

örgüte bağlanmamış, sıkı ya da gevşek ilişkiler kurmamış, bütün sosyal bağımlılık ve yükümlülüklerinden sıyrılmış, hakikat yolunda yalnız yürüyen entelektüel miti, normatif entelektüel tanımının, daha doğrusu idealizasyonunun bir sonucudur ve olgusal bir değeri yoktur” (2009, ss. 113-114). O halde burada tespit edilmesi gereken aydınların siyasi iktidarlar karşısında Gramsciyen anlamda doğrudan organik bir ilişki içerisine mi girdikleri ya da taraf tutuşları ve belirli tutumlarına rağmen Mannheimcı anlamda yüzergezer pozisyonlarını korumaya mı çalıştıklarıdır. Siyasetle ve sosyal süreçlerle fazlaca iç içe bir serencamı olan Türk aydını özelinde bu türden ayrımların yapılması ve belirli dönemdeki aydın-iktidar ilişkilerinin bu ayrımlar çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

Öte yandan Bauman da aydınların moderniteden postmoderniteye değişen rol ve fonksiyonlarını irdeler. Bauman'a göre aydınlar modernleşme sürecinde yasa koyucu bir rolde iken postmodern toplumlarda artık yorumcu olarak öne çıkmaktadır. Yasa koyucu rolü aydına hüküm verme yetkisi vermektedir; o, içinde bulunduğu toplumun geleneksel bağlarıyla kendini sınırlandırmak durumunda değildir. Bu yüzden de toplumdaki belirli değer ve normları geçerli kılma ya da kılmama hak ve ödevini kendisinde görür. Öte yandan yorumcu rolü ise “bir topluluğa özgü gelenek içinde dile getirilmiş ifadeleri, bir başka geleneğe dayanan bilgi sistemince anlaşılabilir şekilde tercüme etmeyi içerir” (Bauman, 2017, ss. 11-12). Mannheim ve Bauman'ın aydın konfigürasyonları aydının toplumsal rolü ve konumu; dolayısıyla siyasal iktidarla ilişkisi açısından tek tip yaklaşımların sorgulanması gerektiğini göstermektedir.

O halde 1970'lerde, özellikle sağ koalisyonlarla kurdukları ilişkiler ve devletin de düşman telakki ettiği sol hareketlere karşıtlıkları sebebiyle milliyetçi-muhafazakâr aydınların “devletin organik aydını” olmak istediklerine ilişkin tezlere ihtiyatla yaklaşılmalıdır. Bu türden bütünsel ve genelleyici ifadelere varmadan önce dönemin milliyetçi-muhafazakâr aydınlarının ve bu aydınların içinde Erol Güngör gibi isimlerin tutum ve davranışlarının -bu isimlerin entelektüel gündemlerini ve fikrî metinlerini de ıskalamadan- incelenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde söz konusu aydınların fikirleri arasındaki süreklilik ve farklılık noktaları tespit edilebilir ve tekil aydın örneklerinde meselenin izdüşümünü takip etmek mümkün olabilir. Buna geçmeden önce I. Milliyetçi Cephe koalisyonunun oluşum süreci ve bu süreçteki milliyetçi-muhafazakâr aydınların tutumuna kısaca bakmak gerekmektedir.

Milliyetçi-Muhafazakâr Aydınlar ve I. Milliyetçi Cephe Koalisyonu

Aydın sosyolojisinin kurucularından kabul edilen Karl Mannheim entelektüelleri anlamının onları etkileyen birçok faktöre bağlı olduğunu söyler. Mannheim'a göre, bu faktörlerin en önemlileri ise şunlardır:

Bireyin geldiği toplumsal zemin; mesleki yaşamının ilk, orta ve nihai biçimini aldığı özel evre (bu evrelerde de ayrıca; bireyin yükselişte mi olduğu yerinde mi saydığı yoksa düşüşte mi olduğu; yükselişteyse bu yükselişinin tek başına mı grup üyesi olarak mı gerçekleştiği; ilerleyişinin engellenip engellenmediği veya geldiği duruma geri itilip itilmediği, yine bireyin katıldığı toplumsal hareket evresi de aynı derecede önemlidir); yine kuşağının diğer kuşaklarla ilişkisi; toplumsal ortamı ve son olarak içinde faaliyet göstereceği, ait olduğu birleşmenin tarzıdır (2017, s. 210).

Mannheim'in dikkat çektiği unsurların başında elbette siyasi ve toplumsal ortam gelmektedir. Türk-Osmanlı modernleşme sürecinde Türk aydınının, daha genel anlamda Türk düşüncesinin, başat özelliklerinden birisi de aydınının siyasi ve toplumsal süreçle yakından irtibatlı ve iltisaklı olmasıdır. Böyle bir sosyo-kültürel atmosfer içinde fikirlerini geliştiren bir aydın profilini anlamak için, tam da Mannheim'in dikkat çektiği unsurları göz önünde tutmak gerekir.

Bu bağlamda siyasetle ve devletle yakın bağları olan milliyetçi-muhafazakâr aydınların yükseliş dönemi olarak kabul edebileceğimiz 1970'li yıllar için de aynı durum geçerlidir. Türk sağının en etkili aydın örgütlenmelerinden olan Aydınlar Ocağı'nın kuruluşu da bu yıllara rastlar. 1970'lerde gerek bir örgüt olarak Aydınlar Ocağı gerekse de Aydınlar Ocağı'yla doğrudan bağlantısı olmasa da, ne onun içinde ne de büsbütün dışında konumlandırabileceğimiz Erol Güngör (Şahbaz, 2022, s. 50) gibi aydınların siyaseten en etkili oldukları dönem 1973 seçimleri sonrasına tekâbül eder. 14 Ekim 1973'te yapılan seçimlerin sonuçları ile milliyetçi-muhafazakâr aydınların siyasi görünürlükleri arasında, kendilerine siyaseten bir rol biçme anlamında bir korelasyon kurmak mümkündür. Zira kazananı olmayan 1973 Genel Seçimlerinde (Ahmad, 2010, s. 399) hiçbir parti tek başına hükümet kuracak çoğunluğa ulaşamamış ve olası koalisyon senaryoları sağdaki aydınları bir hayli meşgul etmiştir. Bu seçimlerin gösterdiği bariz bir sonuç, solun Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) liderliğinde nispeten birlik içinde bir görüntü arz etmesi ve yükselişe geçmesi; buna mukabil sağın özellikle siyasi planda bölünmesidir.¹ Bu seçim sonucunda CHP'nin 185 milletvekili çıkarmasına rağmen milliyetçi ve muhafazakâr kabul edilen partilerden Adalet Partisi (AP) 149, Milli Selamet Partisi (MSP) 48, Demokratik Parti 45, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) 13, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 3 milletvekili çıkarabilmiştir (Çavdar, 2000, s. 246) ancak ne CHP ne de diğer partiler tek başına hükümet kuracak çoğunluğa ulaşamamışlardır.

1 Elbette CHP'nin sol olup olmadığı ve 1970'lerdeki yükselişinin ne kadar sola hamledebileceği tartışmalıdır. Fakat burada daha çok sağ aydınların CHP'yi nasıl gördüğü ve dolayısıyla seçim sonuçlarını nasıl yorumladıkları vurgulanmaktadır.

Seçim sonuçlarıyla koalisyon durumu ortaya çıkınca milliyetçi-muhafazakâr aydınlar sağ bir koalisyon kurulması üzerine yoğun bir çaba içine girmiştir. Özellikle dönemin etkili milliyetçi aydınlarından Ahmet Kabaklı ve Ergun Göze *Tercüman* gazetesindeki yazılarında sağ bir koalisyonun gereklilikleri üzerine çok sayıda yazı kaleme aldılar. Seçimlerden sonra milletin “sağ iktidar” beklediğini ve kendilerinin diğer sağ partilere kollarını açtıklarını söyleyen Demokratik Parti lideri Ferruh Bozbeyle'nin bu açıklamalarını köşesine taşıyan Ahmet Kabaklı Bozbeyle'nin açıklamalarını onaylar mahiyettedir. Kabaklı “diğer kardeş milliyetçi partilerin de, Türk halkınca verilen emaneti değerlendirmek için geçmiş seçim günlerinin kırınglarını unutarak, birbirlerine ‘kucak açmalarını’ dilerim.” diyerek bu konudaki tavrını en başta belli etmiştir (Kabaklı, 1973a). Sağ partilerin kendi aralarındaki bölünme ve parçalanmaya rağmen halkın yine onları terk etmediğini belirten Kabaklı kurulması gerektiğini düşündüğü sağ koalisyonun da dolayısıyla halkın çoğunluğunun muradına uygun koalisyon olduğunu iddia etmektedir. Bu vazife sağ partilere millet tarafından verildiğini şu sözlerle ifade etmiştir: “Milletin bu vazife tevdi karşısında kaçamak olmaz, döneklik olmaz, politika oyunları sökemez. Anlaşmanın çareleri malûmdur. Milletin hükmünü yerine getirsinler” (Kabaklı, 1973b). Dolayısıyla Ahmet Kabaklı bu partilerin zaten ayrılmamış olsalar %60'tan fazla oy alacaklarını ve koalisyona gerek olmadan bir sağ iktidarın kurulacağını ancak bu böyle olmadığı, bu partiler bölünmüş ve parçalanmış olduğu için halkın bu muradının sağ bir koalisyonla yerine getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu sebeple CHP'nin olmadığı bir sağ koalisyon ona göre milli bir koalisyon olacaktır (Kabaklı, 1973c). Böylesi bir koalisyon da her şeyden önce parti liderlerine icbar edilen, parti elitlerinin istek ve arzularının ötesinde aslında tabanda kurulan bir koalisyondur (Kabaklı, 1973d).

Ergun Göze de milletin sağ bir koalisyon istediğini yazmaktadır ve hatta ona göre bu koalisyon sağ salim bir koalisyon olacaktır (Göze, 1973a). Göze'ye göre Türkiye'ye bütün tuzaklar sol tarafından yapılmakta, bütün saldırılar soldan gelmektedir. Dolayısıyla bizzat devleti ve rejimi tehdit eden soldur. Sağ seçmen de bu tehlikeyi görmüş ve sola itibar etmemiştir. Ancak sağ partilerin örgütleri ve tavanları sağın tabanındaki bu sağduyulu tavidan uzak bir görüntü çizmektedir. Bu yüzden sağın buhranı tabanda değil “ve fakat sağ partilerin bazı teşkilat kademelerinde ve onlara paralel olarak tavandadır” (Göze, 1973b).

Ergun Göze ve Ahmet Kabaklı gibi isimlerin sağ koalisyon üzerinde bu kadar durmalarının en temel sebebi Bülent Ecevit Başbakanlığında kurulacak olası bir koalisyon hükümetini engellemektir. Ahmet Kabaklı'ya göre “solcu ve hafif meşrep zümreler Ecevit'i her ne pahasına olursa olsun Başbakan yapmak istedikleri için” kendileri böyle bir girişime karşı çıkmaktadır (Kabaklı, 1973e). Göze de seçimlerden sonraki ilk kuvvetli olasılık olarak beliren Bülent Ecevit Başbakanlığındaki CHP-MSP

koalisyonunun temelsiz olacağını düşünmektedir. Zira ona göre “koalisyon da her içtimai hadise gibi temelsiz mümkün değildir; tabanların bir araya gelmediği yerde tavanlar ancak havada kalır” (Göze, 1973c). Yine Ergun Göze olası bir CHP iktidarına karşı oluşunun kendi partizanlığından değil CHP’nin tabiatından kaynaklandığını iddia etmektedir. Ona göre CHP, özellikle o dönemki Bülent Ecevit’in ‘yeni CHP’si, “artık alenen ve resmen bir sol partidir. Hem de solun hemen her nüansının desteğini haiz bir partidir” (Göze, 1973d).

Dolayısıyla milliyetçi-muhafazakâr aydınlar sol örgütler ve hareketler ile CHP arasında bir özdeşlik kurmakta ve olası bir CHP iktidarının doğrudan rejimi ve devleti tehdit edeceğini iddia etmektedirler. Başta Ahmet Kabaklı ve Ergun Göze olmak üzere birçok milliyetçi aydınının aksi yöndeki gayretlerine rağmen Bülent Ecevit başkanlığında, yüz gün süren koalisyon görüşmeleri sonucunda CHP-MSP koalisyonu kurulmuş ve 7 Şubat 1974’te güven oyu alabilmiştir. Ancak CHP-MSP koalisyonunun uzun erimli olmayacağı tespitleri haklı çıkmış ve 1974 sonbaharında bu koalisyon bozularak tekrar hükümet buhranı baş göstermiştir. Bu sefer adeta işi şansa bırakmak istemeyen milliyetçi-muhafazakâr aydınlar milliyetçi cephe koalisyonu kurulması için yoğun bir gayret içine girmişlerdir. Bu gayretler çerçevesinde *Orta Doğu* gazetesinde, 11 Kasım 1974’te “Profesörler, Liderleri Göreve Çağırıldı” başlıklı ortak bir açıklama yayınlanmış ve bu açıklamaya şu isimler imza atmıştır; Prof. Dr. Muharrem Ergin, Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. Süleyman Yalçın, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu, Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Prof. Dr. Mustafa Köseoğlu, Prof. Dr. Hayri Domaniç, Prof. Dr. Selçuk Özçelik, Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu, Prof. Dr. Ali Uras, Prof. Dr. Nuri Muğan, Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş, Prof. Dr. Cevat Babuna (Ergin, 1976, ss. 185-186). Bu isimlerden özellikle Muharrem Ergin milliyetçi cephenin kurulması yönünde *Orta Doğu*’da birçok yazı yazmış ve bu yazılarını topladığı kitabını (1976) “Milliyetçiler Korkmayınız Birleşiniz” başlığıyla yayımlanmıştır. Muharrem Ergin’e göre Türkiye’de iki temel cephe vardır; bunlar “milliyetçi cephe” ve “sol cephe”dir. Sol, CHP önderliğinde bir birlik yakalamışken sağ bölünmüş, “dilimlere ayrılmıştır”. Sağ partilere “ilk işiniz birleşmektir” diye seslenen Ergin’e göre, Türkiye’de o dönem için tek bir realite ve bu realiteden neşet eden iki temel slogan vardır; “bir yanda ‘solcular birleşiniz’, bir yandan ‘milliyetçiler birleşiniz’” (Ergin, 1976, s. 188). Bu gayretler neticesinde ve uzun bir hükümet krizi sonucunda ancak Mart 1975’te I. Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulacaktır.

Milliyetçi-muhafazakâr aydınların bu yıllardaki siyasi ve toplumsal arenadaki durumunu tespit ederken şu noktayı dikkate almak gerekir; Ahmet Kabaklı ve Ergun Göze nispeten popüler bir gazete olan *Tercüman* gazetesinin iki meşhur ve velut yazarıdır. Hem Kabaklı hem de Göze kitleler nezdinde belli bir popüleriteye sahipken aydın çevreleri içinde de hatırı sayılır bir itibarları vardır. 1960’ların ortasındaki kısa

sürelî *Yol* dergisi macerası dışında, Erol Güngör 1970'lerde yazı ve kitaplarıyla yeni tanınan ve fakat nüfuzu ve popüleritesi hızla artan bir aydındır. Güngör'ün *Orta Doğu* yazılarını ve bu yazılardaki fikirlerinin etkisini ele alırken bu hususun göz önünde tutulması gerekir.

Erol Güngör ilk gazete yazarlığı serüveni olan *Orta Doğu* gazetesindeki yazılarını Nisan 1974'te yazmaya başlar. Dolayısıyla Güngör'ün yazmaya başladığı tarihte iktidarda CHP-MSP koalisyonu vardır ve fakat bu koalisyonun er ya da geç bozulacağı düşünülmektedir. Özellikle milliyetçi aydınlar arasında CHP'nin soldaki tüm yapıları kendi çatısı altında topladığı görüşü hakimdir ve aynı şekilde ortak çatısı milliyetçilik olan partiler de bir araya gelmelidir. Nitekim *Orta Doğu* gazetesi de bu amaca matuf bir şekilde yeniden bir yapılanmaya gider. Ahmet Kabaklı'nın çıkardığı *Türk Edebiyatı* dergisi Nisan 1974 tarihli sayısında *Orta Doğu*'nun çıkış haberini şöyle duyurur; “Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun beklediği günlük gazete: Ortadoğu 10 Nisan'da” (*Türk Edebiyatı*, 1974, s. 7).

Orta Doğu gazetesinin çıkmaya başlamasından ziyade canlandırılmasından söz etmek daha doğrudur. Zira Nisan 1974'te yeni bir yapılanmaya gidilir ve milliyetçi-muhafazakâr aydınların öncülüğünde yeni bir forma bürünür. Beşir Ayvazoğlu'na göre, “Orta Doğu gazetesinin milliyetçi ve muhafazakâr intelijansiyayı bünyesinde bir araya getiren bir fikir gazetesi olarak güçlü bir hamleyle canlandırılması da o günlerde gündeme gelir” (2022, s. 141). Dolayısıyla bu canlandırmadan amaç, sağ siyasetteki parçalanmayı engellemek ve sağda kabul edilebilecek partilerin oluşturduğu bir koalisyon meydana getirmektir (Deliorman, 2009, s. 20). Gazetede Muharrem Ergin'den Nevzat Yalçıntaş'a, Mehmet Kaplan'dan Cemil Meriç'e dönemin milliyetçi-muhafazakâr aydınlarının hemen hepsinin yazıları neşredilecektir. Bu isimler içerisinde ilk aylarda haftada altı gün yazan ve başyazıları kaleme alan Erol Güngör en çok yazan isim olacaktır. Cemil Meriç'e göre de “Ortadoğu gazetesi çıkarılırken müteşebbislerin en çok güvendikleri iki imza Meriç'le Güngör"dür (Meriç, 2021, s. 290).

Erol Güngör'ün Gözünden *Orta Doğu* ve Milliyetçi Cephe

Güngör'ün süreli yayınlar olarak günlük gazetelerde, haftalık ve aylık dergilerde olmak üzere farklı periyotlarda neşredilen yayınlarda çıkan yazıları vardır. Nitekim kendi imzasıyla ilk uzun erimli süreli yayın deneyimi haftalık yayımlanan *Yol* dergisiyken, özellikle *Türk Kültürü ve Milliyetçilik* (2019) başta olmak üzere birçok kitabındaki yazıların büyük çoğunluğu aylık yayımlanan *Töre* ve *Türk Edebiyatı* gibi dergilerde neşredilmiştir. Bunların haricinde Erol Güngör'ün bir de günlük gazete yazarlığı serüveni vardır. Güngör Nisan 1974-Şubat 1977 yıllarında *Orta Doğu* Gazetesinde başyazılar yazmış; ayrıca *Ayrıntılı Haber*, *Yeni İstanbul* gibi gazetelerde de farklı

tarihlerde günlük yazılar kaleme almıştır. Burada ilginç noktalardan birisi, Erol Güngör'ün kitaplarını oluşturan metinlerin hemen hepsinin aylık yayımlanan dergilerde çıkmış ve bir iki istisna dışında hiçbirisinin haftalık ve günlük yayımlanan süreli yayınlarda yayınlanmamış olmasıdır. Bir başka deyişle, Güngör sağlığında bu türden yazılarını toplu bir şekilde yayınlamamış ve bu platformlarda konusuna göre diğer kitaplarına girebilecek yazıları olsa da, birkaç istisna dışında, bu yazılarını kitaplarına koymamıştır. Bu tutumuna istisna teşkil edebilecek tek örnek olan, ağırlık olarak haftalık süreli yayınlarda yayımlanan yazılarından oluşturulan *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*'ın (Güngör, 1994) Erol Güngör tarafından hazırlanmadığını, o öldükten sonra, bu yazıların bir araya getirilmek suretiyle kitaplaştırıldığını bu bağlamda hatırlamak gerekir.

Son derece üretken bir aydın olan Erol Güngör'ün kitaplarındaki yazılarının bu mahiyeti şöyle bir sonuç doğurmuştur; onun fikirleri ve daha genel anlamda entelektüel portresi daha çok kitaplarına giren metinleri, yayımlanmış kitapları üzerinden ele alınmıştır. Bu yazıların yazıldığı toplumsal ortamı, içinde bulunduğu entelektüel çevrelerle münasebetini ve müktesebatını kitapları üzerinden anlamlandırmak imkân dahilinde görünmemektedir. Hatta ailesi tarafından kurulan Yer-Su yayınlardan çıkan kitaplarına kadar, bu kitaplardaki yazıların nerede yayımlandığı bile önceki baskılarda belirtilmemiştir. Böylelikle onun yazdığı yazıların muhtevası kadar önemli olan bu yazıların yazıldığı dönemin sosyo-kültürel zemininin, söz gelimi Ziya Gökalp eleştirilerine gelen tepkiler, siyasî angajmanları gibi farklı kulvarlardaki onun entelektüel portresini tamamlayan hususların göz ardı edilmesi kaçınılmaz olmuştur. Bir örnek olması kabilinden, *Töre* dergisinin Ziya Gökalp sayılarında onun yazılarının olmamasını zikredebiliriz. Üstelik *Sosyal Meseleler ve Aydınlar* kitabında yer alan ve 1976 tarihli *Atsız Armağanı*'nda yayımlanan "Ziya Gökalp ve Türkçülükte Din Meselesi" (Güngör, 1976a) yazısı gibi *Töre*'nin bu sayılarının çıktığı dönemde yayımlanan Gökalp üzerine yazıları da vardır. Bu yazının neden *Töre*'nin ilgili sayısında yayımlanmadığı ve bu yazı sonunda neden Erol Güngör'ün Gökalp'e karşı genel tutumuna aykırı sertlikte ve üslupta eleştirilerde bulunduğu gibi hususlar üzerinde düşünülmesi gereken ve ancak, o da kısmen, sosyo-kültürel ortamla anlaşılabilir ayrıntılardır.

Yukarda da dikkat çekildiği gibi, milliyetçi partilerin koalisyon kurması milliyetçi-muhafazakâr aydınlar tarafından seçimlerden hemen sonra gündeme getirilmiş ancak bunda muvaffak olunamamıştır. Devam eden CHP-MSP koalisyonuna rağmen bu aydınların milliyetçi cephe koalisyonunu gündemde tutmaya devam ettikleri görülmektedir. Erol Güngör de *Orta Doğu*'daki ilk yazılarından itibaren CHP-MSP koalisyonunu eleştiren bir tutum içerisinde olacaktır. Henüz CHP-MSP koalisyonunun bozulmadığı ve yeni bir hükûmet teşkilinin gündemde olmadığı bir vasatta doğrudan

“milliyetçi cephe” başlıklı bir yazı yazar. Bu yazısında iki hususa dikkat çeker; bunlardan ilki olası bir milliyetçi cephe teşekkülünde parlamentoda az sayıda vekille temsil edilen CGP ve MHP'nin mutlaka dikkate alınması gerektiği şeklindeki uyarısıdır. İkincisi ise, yazının yazıldığı tarihte CHP ile koalisyon kurarak iktidarda olan MSP'nin de milliyetçi cephe içerisinde düşünülmesi gerektiği yönündeki tespittir. Zira Güngör'e göre, her ne kadar MSP, CHP ile koalisyon kurmuş olsa da MSP'li parlamenterler bu koalisyonu bir taviz politikası olarak görmektedir. Bu yüzden de bu kişiler milliyetçi cephe adına “kaybedilmiş” kişiler değildir ve MSP milliyetçi cepheye muhakkak dahil olacaktır (Güngör, 1974a).

Milliyetçi cephe koalisyonları kurulurken Erol Güngör' n erken zamanlı sayılabilecek bu yazısındaki görüşleri nazarı itibara alınmış görünmektedir. Nitekim milliyetçi cephe Güngör' n yazıda saydığı partilerden müteşekkil olacak; AP, MSP, MHP ve CGP ile Demokratik Parti'den istifa eden bağımsızların oluşturduğu bir koalisyon h k meti kurulacaktır. Hatta MHP bu koalisyonda en avantajlı parti olacak; toplam  c vekilinden ikisini bakan yapacaktır. Erol Güngör için bu koalisyonun kurulmasındaki esas motivasyon milliyetçi zihniyette olmak ve bu zihniyette olanlarla işbirliği yapmayı kabul etmektir. Zira ona göre bu koalisyonun esas ruhu, belirleyici fikrî paradigması da milliyetçilik olacaktır. Güngör milliyetçi cephenin teşekkülünü şöyle açıklar:

Milliyetçi cephenin doğuşuna yol açan tarihi gelişme budur; Memleketin siyasi bir buhrana düşmesi. ... Bütün mesele artık milliyetçiler arasındaki birliği bozan parti ayrılıklarına bir son vermektir. Meseleyi bu noktadan görenler anlayacaklardır ki siyasi partiler bir cephe kurmuş değil, mevcut cepheye katılmışlar ve artık ayrıcı bir unsur olmaktan çıkacaklarına söz vermişlerdir (Güngör, 1974b).

Erol Güngör' n milliyetçi cephe için çizdiği milliyetçilik çerçevesinin gerçekten de koalisyonu oluşturan partiler için en önemli ortak payda olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle anti-komünizmden ve CHP'nin sol/sosyalist cephenin bayraktarlığını yaptığı argümanlarından beslenen bir milliyetçilik söz konusudur. Nitekim ideolojik doktrinlerden kendini azade kılmaya çalışan tipik bir merkez sağ parti olan AP, 12 Mart 1971 Muhtırası'ndan sonra dönemin en milliyetçi edimi sayılan komünizm karşılığını önceki dönemlerde olmadığı kadar  ne çıkartmıştır (Demirel, 2021, s. 68).

Daha sonraki yazılarında da Erol Güngör *Orta Doğu'nun* milliyetçi cephe h k metiyle irtibatlandırılmasını kabul eder bir pozisyonadadır. Güngör milliyetçi cephe hareketini “Orta Doğu gazetesinin delaletiyle milliyetçi ilim, fikir ve politika adamlarının başlattığını” düşünmektedir (Güngör, 1975a). Zira ifadesine göre, böyle bir cephe teşekli siyasi partilerden yahut onların ileri gelenlerinden değil, milliyetçi

ilim ve fikir adamlarından gelmiştir. Ancak ilginç bir şekilde daha sonra bu iddialı söylemlerini yumuşattığı görülecektir. Milliyetçi cephe hükümetinin kurulduğu günlerde yazdığı bir yazıda ise milliyetçi cepheyi bir araya getiren esas âmilin ne parti liderleri ne de *Orta Doğu* gazetesini olduğunu yazar. Zira Güngör'e göre milliyetçi cepheyi teşekkül ettiren esas faktör Türk milletinden, parti tabanlarından yani halktan yükselen istektir (Güngör, 1975b). Güngör bir başka yazısında da bu tespiti şöyle ifade eder; "Unutulmasın ki, milliyetçi cephenin kurulması ve hükümete talip olması partilerden ziyade vatandaş kitesinden gelen bir arzuyu temsil ediyordu" (Güngör, 1975c).

Erol Güngör'ün milliyetçi cephe terkiibine de zaman zaman mesafeli durmaya çalıştığı görülmektedir. O, milliyetçi cephe hükümetinin kurulmasını takip eden günlerden itibaren milliyetçi cephe ifadesini pek kullanmaz ve uzun bir süre köşe yazılarında 'milliyetçi partiler topluluğu' ibaresini kullanmayı tercih eder (Güngör, 1975d; Güngör 1975e). Milliyetçi partiler topluluğu ifadesi daha objektif, Erol Güngör'ün kendini konumlandırmaya çalıştığı pozisyona daha uygun bir terkiiptir. Bunun dışında Güngör'ün böyle bir tercih yapmasında iki dinamiğin belirleyici olduğu anlaşılmalıdır. Bunlardan ilki, cephe ifadesinin çağrıştırdığı militarist ve çatışmacı imalardır. Zira bu iddialara köşesinde yer veren Güngör'ün aktardığına göre, dört partinin bir araya gelerek cephe ifadesiyle bir koalisyon teşkil etmesi dönemin sol ve muhalif çevrelerinde bir bölücülük olarak lanse edilmiştir (Güngör, 1975f). Ancak Güngör bu türden iddiaları reddeder ve milliyetçiliği çatışmacı ve kutuplaştırıcı bir zaviyeden değil Türkiye'nin tarihî ve kültürel değerlerinin ortak terkiibi olarak, bu değerlerin mecmuu olarak ele aldığını belirtmektedir. İkinci faktör ise Güngör'ün milliyetçi cephe hükümetlerini teşekkül eden koalisyonun her şeyden önce milliyetçi olduğunu vurgulamak isteğidir. O, milliyetçi cephe koalisyonu için söz gelimi 'sağ koalisyon' gibi terkipler kullanılmasına karşı çıkar ve bu oluşumun en önemli dinamiğinin milliyetçilik olduğunu her fırsatta vurgulama gereği duyar. Zira Güngör nazarında ülke ve millet lehine hangi türden fikir ve girişim varsa aslında o, milliyetçiliğin bir cüzüdür. Bu bağlamda belirtilmesi gerekir ki, Güngör'ün milliyetçiliği büyük oranda çatışmacı değildir; daha çok ortak kültürel ve siyasi değerler üzerinden şekillenen bir kültür milliyetçiliğidir.

Milliyetçilik ortak paydasını paylaştıklarını düşündükleri partilerin iktidara gelmiş olmasından Erol Güngör'ün memnun olduğu görülmektedir. Kendisi de bu oluşumu en başından itibaren desteklemiştir. Ancak burada bir noktaya dikkat çekmek gerekir. Günlük gazete yazıları ve özellikle başyazılar daha çok aktüel konular üzerine yazılır. Erol Güngör'ün de bu minvalde birçok yazısı vardır. Bunların haricinde Güngör'ün milliyetçi cephe koalisyonlarından birtakım beklentileri vardır. Bu kapsamdaki ilginç ve dönemine göre hayli erken sayılabilecek bir önerisi seçim sisteminin değiştirilmesidir.

O, Türkiye'ye dar bölge çoğunluk sisteminin getirilmesini savunmaktadır. Erol Güngör akademik ihtisas sahası itibarıyla siyaset bilimci değildir; ancak Batı'daki özellikle de 1966-68 yılları arasında araştırmacı olarak mukim bulunduğu Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) siyasal sistem ve işleyişe dair geniş bir mal matının olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim henüz milliyetçi cephe kurulma aşamasında iken bu cephenin kurulmasından sonra yapması gereken ilk iç olarak dar bölge çoğunluk sistemine dayalı bir seçim sistemi tanzim edilmesini talep etmektedir (Güngör, 1975g). Bilindiği üzere dar bölge çoğunluk sisteminin en çok uygulanan modeli olan tek-turlu basit çoğunluk sisteminin amacı bir seçim çevresinde en çok oyu alan adayın seçilmesini sağlamaktır ( zbudun, 1995, s. 522). Böylelikle de bu sistemin daha istikrarlı h k met oluşumlarına imkân sağladığı kabul edilmektedir. Erol Güngör' n böyle bir sistem önermesinin sebebi her seçim bölgesinde hangi milliyetçi partinin adayının kazanma ihtimali yüksekse onun aday gösterilmesini sağlamak ve böylece milliyetçi partilere giden oyların seçim bölgelerinde bölünmesini engellemektir. Güngör milliyetçi cephe hükümetinin ilk iç olarak seçim sistemini kanunlaştırmasını ve bunda muvaffak olunursa bu değişikliğin Türkiye'nin son yüz yıllık tarihindeki en büyük gelişmelerden biri kabul edilmesi gerektiğini belirtir. Dolayısıyla Güngör' n bu  nerisi 1970'lerde sağın siyaseten bölünmesine karşı d ş nd Ğu bir formül gibi durmaktadır.

Aykırı Bir Başmuharrir

Aktüel siyasetin gereklilikleri ve politik gündeme dair yazdıklarında Erol Güngör' n farklılaşan bir özelliğinden daha söz etmek gerekir. Güngör' n politik meseleleri okuyuş ve değerlendiriliş tarzı Bican Ercilasun'un şu gözlemlerini doğrular mahiyettedir:

Erol Güngör bu gazetede ki baş yazılarında günlük politikaya da temas ediyordu, ama onun yazıları o güne kadar alıştığımız politika yazılarına hiç de benzemiyordu. O, ne objektif olma sevdasıyla hiçbir fikir beyan etmeyen, çoğu defa sadece olayları özetleyen yazarlara benziyor; ne de bir politikacıdan farksız davranan yazarlar gibi yazıyordu. Günlük politika meselelerini, sosyal ilimlerin, tarihin ve milli kültürün süzgecinden geçiriyor, sonra da en öz ve anlaşılır bir şekilde yazıya d kuyordu (1983, s. 5).

Ercilasun'un dikkat çektiği gibi, Güngör aktüel konuları bile yorumlarken meseleleri tarihi ve kültürel süzgeçten geçirerek onlara yaklaşmaktadır. Hatta  yle ki, Onun entelektüel gündeminde merkezî yer işgal eden kültürel meseleler köşe yazılarında da sıklıkla kendine yer bulabilmektedir. Özellikle dil ve TRT  zerine yazdıkları bir köşe yazısının muhtevasını aşacak düzeydedir. Nitekim milliyetçi cephe hükümetlerine sıklıkla dil ve kültür konularında tavsiyelerde bulanacaktır. Ona göre, milliyetçi cephe h k met programının ruhu, en can alıcı noktası Türkçe'nin kurtarılmasına dair olan kısımdır. Güngör' n iddialı sözleriyle "h k met bir tek Türk dilini kurtarsa her şeyi

kurtarmış olur” (Güngör, 1975h). Yine dönemin televizyon olarak tek yayın organı olan TRT üzerinde de bilhassa durmuştur. Milliyetçi cephenin kuruluş aşamasındaki ivedilikle yapılmasını salık verdiği tavsiyelerden bir diğeri de TRT genel müdürünün değiştirilmesidir. Güngör’e göre TRT tarafsız olmalı; herhangi bir siyasi partinin mensubu gibi ve o parti lehine diğerlerinin de aleyhine davranmamalıdır.

TRT bahsi Erol Güngör’ün yazılarındaki bir başka hususu da izhar etmektedir. Güngör siyasi kuruluşunda diğer milliyetçi aydınlarla etkisi olsa da zaman zaman milliyetçi cephe hükümetini dahi eleştirmekten geri durmamıştır. Denilebilir ki, onun milliyetçi cephe hükümetlerine yönelik en önemli tenkit mevzusu TRT’dir. Nitekim Güngör TRT konusundaki eleştirilerini sarih bir biçimde şöyle dile getirir; “Milliyetçi iktidarın en büyük kusuru nedir diye bir soru sorulacak olsa, herhalde TRT’nin başına işin ehli bir kimse bulmakta uğradığı büyük başarısızlık diye cevap verilebilir” (Güngör, 1975i). Dahası görevi bırakmasının henüz gündemde olmadığı zamanlarda Nevzat Yalçıntaş’a sert eleştirileri vardır. Çünkü Güngör nazarında TRT bir eğlence kutusu değil, bir eğitim vasıtasıdır. Tüm halka hitap ettiği için de oradan yapılan tüm hata ve yanlışlar bütün halka intikal etmektedir. Dolayısıyla başta TRT’de kullanılan Türkçenin düzeltilmesi olmak üzere Güngör Nevzat Yalçıntaş’ı işini yapmaya davet etmektedir. Ona göre, “bir TRT Genel Müdürü, hatta bir iktidar sadece Türkçeyi kurtarsa bütün Türkiye’yi kurtarmış olur” (Güngör, 1975j). En nihayetinde ise Güngör’ün Nevzat Yalçıntaş eleştirilerinde ferdi düşünmediği görülmüş ve 1975’in sonlarında Nevzat Yalçıntaş istifa etmek zorunda kalmıştır. Yalçıntaş’ın istifasını doğrudan Erol Güngör’ün eleştirilerine bağlamak spekülatif kalmaya mahkûm ancak *Orta Doğu*’nun başyazarlarından çıkan bu türden değerlendirmelerin de bir şekilde yankı bulduğunu söylemek imkân dahilinde görünmektedir.

Erol Güngör’ün köşe yazılarındaki aykırı ve ayrıkçı yönlerini daha iyi anlamlandırabilmek için onun aktüel meseleler karşısındaki aydının rolü üzerine tespitlerine bakmak gerekir. Burada onun bu tespitlerinden başlıca iki tanesi vurgulanabilir. Bunlardan birincisi, ilginç bir şekilde, Güngör’ün aktüel meseleler üzerine yazsa da aslında siyasi ve toplumsal sorunlara dair çözümleri sadece siyasetçilerden beklemiyor oluşudur. Bir başka deyişle en siyasi ve hatta hukukî plandaki bir sorunu irdelerken bile o, aydınların hatalarına işaret etmekte ve bunların çözümünde aydınlara bir misyon biçmektedir. Erol Güngör için aydın siyasi ve toplumsal sorunlara kafa yorması ve bu tür meselelerde sorumluluk almaktan kaçınmaması gereken bir tipi temsil eder. Söz gelimi 1961 Anayasası sonrası oluşan siyasi ve hukukî düzen toplumsal bir buhrana sebep olmuştur. Ancak bunu sadece, döneminde baskın bir eğilim olan Anayasaya bağlamak ona göre insafsızlık olacaktır; “ama her türlü kabahatin “kral öldü, yaşasın kral” diyen, kâğıt kalemle memleket kurtarmaya çalışan münevverlerde olduğu muhakkaktır” (Güngör, 1974c). Görüldüğü

 zere aslında en siyasi ve hukukî addedilen bir meselede bile aydınları sorunun merkezine koymakta ve bir anlamda  z m  de yine onlardan beklemektedir.

İkinci olarak Güngör nazarında aydının kitleler karşısındaki konumuna değinmek gerekir. Ona göre aydın zaman zaman şu ya da bu zümrenin içinde, onlarla irtibatlı ve iltisaklı görünebilir; ancak bu zümrenin dili ve üslubuyla konuşmamalıdır. Güngör için aydının en önemli vasıflarından biri budur; aydının düşünce ile heyecanı birbirinden ayırt etmesi gerekir (Güngör, 1981, s. 3). Bu yüzden de aydın, ona göre fikirlerinde sevgi ve nefretinin etkisinde olmamalıdır. şerif Mardin de din konusundaki görüşleri itibarıyla Erol Güngör' n bu yönüne dikkat çeker ve onun inanmış bir Müslüman olmasına rağmen din meselesini, din sosyolojisi çerçevesinde ve bilimselliğin  l leri dışına kaçmadan başarılı bir şekilde ele aldığını belirtir (Mardin, 2006, s. 366). Farklı vesilelerle kendisi de aydının bu hasletlerine uygun davranmaya çalıştığını göstermek için örnekler verir. Söz gelimi hocası Mümtaz Turhan öldükten sonra onun hakkında uzun bir süre yazmamış ve yazdığı tek bir yazıda da şimdiye kadar yazmama gerekçesini hocasına duyduğu şahs  muhabbeti sebebiyle objektif olamayacağını düşünmesine bağlamıştır. Aydının duygularıyla değil ilmiyle, fikirleriyle olaylara yaklaşması gerektiğini söyleyen Güngör, Mümtaz Turhan'ın ölümünün ardından neden uzun süre bir şey yazmadığını şöyle açıklayacaktır;

EĞer onu kaybettiğimiz zaman hakkında birşeyler yazmaya kalksaydım, içimdeki ıstırabı dile getirmeye kalkacak ve böylece en azından onun hatırasına saygısızlık etmiş olacaktım. Ondan  renebildiğim  l de nefsim h kim olmaya çalıştım, aramızdaki hiss  yakınlığın düşüncemi bozmayacak kadar gerilerde bir zamanı bekledim (Güngör, 1983, s. 20).

Elbette bir köşe yazarı olarak bu alıntıda zikredilen hassasiyetleri gösterip gösteremediği tartışılabilir. *Orta Doğu*'nun en başından itibaren bir parti gazetesi olmadığını ifade eden Güngör, "partili olmamakla partilere karşı tarafsız olmak gibi bir man sızlığı hiçbir zaman eř tutmadıklarını" ve "politikadan söz ederken bazı şeylerin lehinde ya da aleyhinde olmak zorunda" kaldıklarını vurgulama gereği duyar (Güngör, 1976b). Nitekim özellikle milliyetçi isimlere yapılan ve ölümle sonuçlanan olaylar hakkında yazdığı yazılarda dilinin bir hayli sertleştiği görülecektir. 25 Haziran 1975'te Alparslan Türkeş'in Diyarbakır ziyareti sebebiyle çıkan ve birkaç kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylar üzerine yazdığı yazısını şöyle bitirir:

Türk milliyetçileri şamataya pabuç bırakmazlar, hele tehdit ve şantajlar karşısında Türk vatanını ve demokrasini korumaktan kat'iyen vazgeçmezler. Kanlı h diselerin tertip lerini tek tek ortaya çıkaracaklar, hiç kimsenin yaptığını yanına bırakmıyacaklardır. Herkes hesabını verecektir. Adaletten kaçacağını zannedenler enselerinde Türk milletinin sıcak nefesini hissettikleri zaman Allah'a sığınsınlar,  nk  biz affetmiyeceğiz (Güngör, 1975k).

Bu türden sert çıkışları olmak birlikte Erol Güngör ne gazeteyi ne de kendisini herhangi bir partiyle  zdeleştirmekten ısrarla kaçınmaktadır. Milliyetçi cephenin, hatta bizatihi MHP'nin, gazetesi olarak anılmasına rağmen *Orta Doğu*'yu her fırsatta bir 'fikir gazetesi' olarak lanse eder. Ona göre *Orta Doğu*'nun siyasi partilerle değil Türk siyasi hayatı ile bir hesabı vardır. Dolayısıyla *Orta Doğu* parti sözcüsü, partilerin söylemlerini yayan ve eylemlerini meşrulaştıran bir yayın organı değildir. O halde Güngör'e göre, "milliyetçi d şuncenin yüksek seviyede fikriyatını ve pratik meselelere uygulamasını yapan bir yayın organı" olan *Orta Doğu*'nun siyasi partilerin söylemleriyle örtüşmesi değil, partilerin politika ve icraatlarının *Orta Doğu*'nun görüşleriyle uyuşması söz konusu olabilmektedir ve bu durum da kendileri adına memnuniyet vericidir (Güngör, 1976c). *Orta Doğu*'yu bu şekilde parti politikası yapmayan ama milliyetçi eksende bir d şunceyi savunarak bunu kabul edenlere entelektüel destek veren bir gazete şeklinde tanımlayan Güngör destek verdikleri milliyetçi cepheye de zaman zaman bu politikalarını hatırlatmak gereği duyar. Milliyetçi cephenin kendi içinde birtakım tartışmalar yaşadığı bir dönemde yazdığı yazıda şunları söyler:

Orta Doğu milliyetçi bir gazetedir ve milliyetçi kanatta g rd ğu siyasi gruplara yardım etmeyi vazife sayar. Ancak bu yardım ve yakınlık onların milliyetçi bir iktidarda geçim-sizlik yaratacak tavırlar takındıkları anda sona erer.

Bizim, partici ve politikacı değil, milliyetçi olduğumuz hiçbir zaman unutulmamalıdır (Güngör, 1976b).

Güngör' n milliyetçiliği vurgulaması ve bunu da parti ve politika bağlamında değil de fikri ve ilkesel düzeyde kabul etmesi MHP'ye yaklaşımında da görülecektir. Güngör' n "aralarında politika hayatına giren ve bir 'parti' mensubu olan meslektaşlarıyla aralarının çok defa açıldığından söz etmesi onun bir parti mensubiyeti olmadığı sonucunu çıkarabilir (Güngör, 1981, s. 3). MHP yönetiminde olan Taha Akyol da Güngör' n MHP'ye yakınlığıyla bilinmesine karşın, MHP'li ya da MHP sempatzıanı birçok dostu olmasına rağmen onu MHP binasında ya da siyasi toplantılarda hiç görmediğini ve kendisinin Güngör' n bu mesafeli duruşunu ancak daha sonra anlayabildiğini ifade eder (2006, s. 93). Kurtuluş Kayalı da Erol Güngör' n bir partiyle ilişkiliyken bile meselelere ne  lde soğukkanlı yaklaştığını görünce insanın hayret ettiğini belirtir (2021, s. 31). Hatta Kayalı'ya göre şerif Mardin, Cemil Meriç gibi isimler Erol Güngör'e nazaran siyasetle çok daha ilgilidir (2021, s. 122).

Bu bağlamda onun MHP ve milliyetçi hareket karşısındaki konumunu iyi tespit etmek gerekir. Güngör "yaşasın" ya da "kahrolsun" diyen bir siyasi ve entelektüel tutum içerisinde hiçbir zaman olmamıştır. Aktüel yazılarının çoğunda bile serinkanlı ve analitik değerlendirmelerle meselelere yaklaşmıştır. MHP'ye bakışı da bir yere kadar bu tutumuyla uyumlu görünmektedir. Zira Güngör nazarında MHP her şeyden önce milliyetçi

düşüncenin billurlaştığı bir siyasi harekettir. (Güngör, 1975l, s. 8). MHP'nin "tertemiz bir maziye, yeni ve kaliteli bir kadroya ve güvenilir bir lidere" sahip olduğunu söyleyen Güngör için "bütün bunlardan ötede Türk milliyetiliginin bütün potansiyelini MHP taşıtmaktadır" (Güngör, 1975m). MHP'nin taşıdığı potansiyel ise Ziya Gökalp'ten 1970'lere gelen milliyetçi fikriyat ve uygulamalardır. Güngör MHP'yi diğer partilerle eř ve eşdeğerde görmemekte; onun ayırıcı vasfı olarak da bir fikir hareketi olmasına ve milliyetçiliğin bayraktarlığını yaptığına işaret etmektedir. Ona göre "Türkiye Cumhuriyetinde milliyetçi düşünceyi sadece siyasi değil aynı zamanda fikir olarak temsil eden ve geliştiren kuruluş MHP olmuştur" (Güngör, 1976d). Güngör düşüncesinde MHP'nin genel başkanı olan Alparslan Türkeş de aynı misyon çerçevesinde hareket etmektedir:

Türkeş ve arkadaşları her Şeyden evvel particiliği siyasi olmaktan ziyade bir fikir cereyanı olarak görüyorlar ve rey üretmeye değil fikir üretmeye çalışıyorlar. Memlekette milliyetçi aydınların büyük çoğunlukla bu siyasi ekibe sempati beslemeleri, bazılarının da bu çalışmaya doğrudan doğruya katılmaları MHP'yi Türk siyasi tarihinde olduğu kadar Türk düşünce tarihinde de müstesna bir yere kavuşturacaktır (Güngör, 1975n).

Erol Güngör' n gerek *Orta Doğu*'yu konumlandırırken gerekse de MHP'ye bakışını aıkladarken aslında aynı saiklerden hareket ettiği söylenebilir. Güngör için Türkiye'nin siyasi ve toplumsal sorunlarının çözümünde milliyetçi bir paradigmayla hareket edilmesi gerekir. Milliyetçiliği bir hayli geniş yorumladığı görülse de Güngör için fikirleri ve siyasi pratikleri milliyetçi ve milliyetçi olmayan Şeklinde ikiye ayırmak mümkündür. Milliyetçi olmayan kategorisini zaman zaman inkılapçı, sol/sosyalist gibi terimlerle tasvir etse de, onun için esas belirleyici olan milliyetçiliktir. Güngör, milliyetçilik anlayışını siyasette millet iradesini, iktisatta millet menfaatini ve kültür hayatında milli kültürü h kim kılmak Şeklinde  zetlemektedir (Güngör, 1976e). Dolayısıyla *Orta Doğu*'nun milliyetçi cepheyi desteklemesinin sebebi bu cepheyi oluşturan partilerin ortak paydasının değişen derece ve mahiyetleriyle birlikte milliyetçilik olmasıdır. Őahsen MHP'ye duyduğu yakınlık da MHP'yi diğer siyasi partilerden ayırıştırması, siyaseti sadece dar anlamıyla particilik olarak görmediğini düşünmesinden kaynaklanmaktadır. Ona göre MHP milliyetçi düşüncenin ve milliyetçi fikriyatın cisimleştiği siyasi  rg t  temsil etmektedir. Bir başka deyişle MHP fıkra particiliği değil, fikir particiliği yapmaktadır. Milliyetçiliği müdafaa etmesi ve milliyetçilikle  zdeleştirdiği yapılara destek vermesini ise Şöyle temellendirir; "Siyasi mücadeleden hoşlandığımız veya politik hedeflerimiz bulunduğu için değil, milliyetçiliğe karşı komünist veya kapitalist emperyalizmin Türkiye için bir varlık-yokluk meselesi olduğunu düşündüğümüz için oradayız" (Güngör, 1977, s. 7). Daha açık bir söylemle Erol Güngör devlet ve toplum hayatının bir beka sorunuyla karşı karşıya olduğunu düşünmekte ve milliyetçi taraftaki pozisyonunu da bu minvalde meşrulaştırmaktadır. Ancak bunu da mümkün mertebeye particilik ve politika adına yapmadığını her fırsatta vurgulamaktadır.

Sonuç

1970'lerdeki milliyetçi-muhafazakâr aydınların koalisyonlar başta olmak üzere siyaset ve devlet erkaniyla kurdukları ilişki aslında Türk aydın geleneğinin tezahürlerinden biri olarak görülebilir. Ancak bu ilişkinin biraz daha ayrıntılı bir şekilde sorunsallaştırılması ve döneme dair derinlikli incelemeler yapılması söz konusu aydın tiplerinin entelektüel ve siyasî profillerini anlamlandırma noktasında hayati önemi haizdir.

Bu bağlamda dikkate alınması gereken hususlardan birisi, milliyetçi-muhafazakâr aydın olarak kodlanan isimlerin homojen ve yeknesak bir bütün oluşturmadığıdır. İktidar ya da siyasî hareketler karşısındaki değişebilen konumları, fikrî ve siyasî anlamda aralarındaki ayırım noktaları ve müştereklerin iyi tespit edilmesi önemlidir. Hemen hepsi süreli yayınlarda, özellikle gazetelerde yazan isimler oldukları için de böyle bir girişim daha mümkün hale gelebilmektedir. Zira süreli yayınlar üzerinden yapılan incelemelerle bu aydınlar arasındaki fikrî ayrılıkları, tutum farklılıkları da rahatlıkla görülecektir.

Öte yandan Erol Güngör ise 1970'li yıllardaki milliyetçi-muhafazakâr aydınların içerisinde ve bu aydınların iktidarlarla kurdukları ilişkiler bağlamında istisnai bir örnek teşkil eder. Güngör de milliyetçi cephenin teşekkül sürecine dahil olan isimlerdendir ve milliyetçi cephenin ne olduğunu, neden kurulduğunu yazılarında açıklama gereği duyar. Ancak onun başta milliyetçi cephe olmak üzere siyasî hareketlere desteği koŐulsuz değildir. Eksik ve hatalarını g rd ğunde milliyetçi cepheyi oluşturan aktörleri de sert bir Şekilde uyardıŐ ve kurucu misyona sadık olmaya davet etmiştir. Fikr  metinlerinde gösterdiği "ilm  ciddiyetini" ve mesafeli üslubunu gazete yazılarında da devam ettirme gayretinde olmuştur. Aydının duygularıyla değil rasyonalitesiyle hareket etmesi gerektiği Őeklindeki düsturunu aktüalite karşısında da korumaya çalıŐmıŐtır.

Dolayısıyla Güngör' n *Orta Doğu* yazıları siyasetle, milliyetçi cepheyle ve hatta zaman zaman MHP'yle eklemlenmiŐ bir Şekilde tezahür etse de, o hem kendisini hem de *Orta Doğu*'yu partiler üstü bir pozisyonda gösterme eğilimindedir. Güngör' n özellikle kitaplarına girmeyen gazete yazıları bütünsel bir Şekilde tarandığı zaman bu eğilimin aslında kendi adına tutarlı bir tavır olduğu görülecektir. Fikr  yelpazede Güngör' n konumu bariz bir biçimde tespit edilebilir; ancak bu fikrî yelpazenin siyasî izdüŐümü biraz daha derinlemesine incelemeleri icbar ettirmektedir. O, gazete yazılarında dahi meselelere çoğunlukla soğukkanlı bir Şekilde yaklaŐmıŐ ve açıkça taraf belirtmesi gerektiği yerlerde bile bunu kendi entelektüel ve fikrî gündemine mugayir bir Şekilde değil; onları tamamlar ve destekler mahiyette yapmıŐtır. Bu yüzden de Güngör' n gazete yazıları sadece iktidar ilişkileriyle  zdeŐleŐmeyecek geniŐlikte fikrî

ve entelektüel bir derinlik de sunar. Onu dönemindeki diğer milliyetçi-muhafazak ar aydınlardan farklılaştıran unsurların başında da bu durum gelmektedir.  slubu ve lisanı zaman zaman sertleşse de Güngör' n hep belli bir seviyeyi korumaya ve meselelere hep mesafeli bir şekilde yaklaşmaya çalıştığı görülecektir. O duygularıyla değil rasyonalitesiyle olaylara yaklaşma prensibini gazete yazılarında da, günlük bir gazetede yapabildiği ölçüde, devam ettirmeye çalışmıştır.

Erol Güngör gibi milliyetçi-muhafazak ar aydınların siyasî angajmanlarından dolayı organik aydın olarak kodlandığı görülmektedir. Gramsciyen anlamda organik aydınlığın Türkiye tecrübesinde tam olarak nereye oturabileceği tartışmalı olmakla beraber, bu türden kodlamaların daha çok genel ve soyut okumalardan ileri geldiğini söylemek mümkündür. Gerçekten de Güngör' n "organik" aydın sayılabilecek birçok yazısı vardır. Milliyetçi cephe ve MHP'ye karşı şahs  tutumu bu konuda çok sayıda örnek sunar. Ancak bunun yanında onun 'ihtiyatlı ve tenkitçi' tavrını da mümkün mertebe korumaya çalıştığı söylenebilir. Özellikle 1980'lere doğru yazdığı sonraki dönem yazılarında "ellerine meşale değil taş" arayanlara yazılarında prim vermeyeceğini söyleme gereği duyacaktır. Bir anlamda o Mannheim'ın, herhangi bir toplumsal angajmanı olmayan ve bu yüzden de olaylara dışarıdan bakabilen yüzergezer entelijansiya prototipinden etkilenmiş gibi görünmektedir. Nitekim Güngör' n hayatına ilişkin aktarımlarda onun metinlerinde de ismini zikrettiği Mannheim'ın *İdeoloji ve  topya*'sını çevirmeye başladığı ve fakat hitama erdiremediğine dair rivayet de bu etkilenmeyi destekler mahiyettedir.

Benzer şekilde Güngör' n kimi tavırları ve sosyal sorunlara müdahale etme biçimleriyle zaman zaman 'yasa koyucu' aydın rolünü anımsattığı da söylenebilir. O halde gerek organik aydın, gerek yasa koyucu aydın tiplmesi gerekse yüzergezer entelijansiya gibi aydın tiplmelerinin başka bir siyasî, toplumsal ve entelektüel arka planının olduğunu hatırd tutmak gerekir. Böyle tasnif ve tanımlarla Türk aydınlarını anlama ve anlamlandırmanın açıklayıcı yönleri olduğu kadar sınırlılıkları da vardır. Bu yüzden de organik aydın gibi tabirlerin Türk aydınını anlamaya çalışmak yerine itham etme gayretindeki metinlerde daha sık karşımıza çıktığı söylenebilir. Ancak Güngör gibi isimlerin yazıları daha ayrıntılı irdelendiğinde organik aydın hasletleri kadar zaman zaman yüzergezer entelijansiya tipinin numunelerini de görmek gayet kabil bir durumdur. O halde Türk aydınının iktidarla ilişkileri incelenirken bu türden tanım ve tasnifleri veri olarak almakla beraber, onun kendi otantikliği ve biricikliğinde, döneminin sosyo-politik ikliminde ele alınması gerektiği söylenebilir.

Intellectuals and Power: Nationalist Front Coalitions in the Columns of Erol Güngör in the Middle East

Yunus  ahbaz

The relations between intellectuals and power have always been controversial in Turkish thought. In the 1970s, a period of high political and social mobility, the relations of nationalist-conservative intellectuals with the nationalist front coalitions are also discussed in this context. The aim of this study is to focus on the relationship of nationalist-conservative intellectuals with the nationalist front coalition in this period through Erol Güngör's writings in *Orta Doğu* newspaper.

The relationship of nationalist-conservative intellectuals with the government in the 1970s is interpreted as them wanting to present themselves as the true organic intellectuals of the state (Taşkın, 2019, pp. 196-197; Koca & Selçuk, 2022, p. 239). Their support for the nationalist front coalitions is evaluated as a means to become the 'organic intellectual of the state'. For example, Erg ç claims that the nationalist-conservative intelligentsia in this period desired to institutionalize themselves as the ideological apparatus of the state (Erg ç, 2021, p. 414).

In political and intellectual debates in the modern period, the relationship between intellectuals and powers has often been antipathetic, confrontational and tense, or at least it has been assumed that it would/should be (Salamini, 1989, p. 139). Usually, the intellectual is understood to be a dissident, a spokesperson for those who are oppressed, excluded, victimized and 'exiled' (or even exiled themselves) (Benda, 2017; Said, 2018). Although the theoretical and ideal role of the intellectual is to be an opponent, it is also a fact that many intellectuals want power, or are in contact with the powers that be to varying degrees and in varying ways, or directly aspire to power. As Feuer puts it, intellectuals are "the part of the educated class that

@ Asst. Prof., Kırkkale University, yunussahbaz@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0003-0911-7654>

DOI: 10.12658/M0732
insan & toplum, 2024; 14(2): 87-111
insanvetoplum.org

Received: 18.09.2023
Revised: 25.09.2023
Accepted: 15.10.2023
Online First: 23.03.2024

aspires to political power either directly by aiming to become the political ruler of society or indirectly by directing their conscience and decisions” (1976, p. 49). The most striking aspect of this situation is that there are numerous examples when intellectuals have entered these processes somewhat willingly (Öğün, 1995, p. 28).

In the context of intellectuals' relations with power, the distinction between Gramsci's conceptualization of the organic-traditional intellectual and Mannheim's floating intelligentsia is important. Gramsci and Mannheim both tried to define intellectuals in relation to or through their relationship with social groups. Gramsci (1994) positions intellectuals according to their social class and classifies them as organic and traditional, coding traditional intellectuals as intellectuals around the established order, whereas he depicts organic intellectuals as intellectuals of the new and rising classes (the working class in Gramsci's formulation) aspiring to power. Therefore, according to Gramsci, there is a dialectical relationship between the formation of the intelligentsia and the emergence of a new social class (Yetiş, 2002, p. 221).

Mannheim, on the other hand, treats intellectuals as a category relatively autonomous from political and social conflicts. In contrast to Gramsci's view of intellectuals as organically linked to a class, for Mannheim, intellectuals are a group of people who have no political or social allegiance, who 'float' and, most importantly, have an autonomous profile (Jennings and Kemp-Welch, 1997, p. 10). The type of intellectual Mannheim calls the floating intelligentsia is a disconnected group without class affiliation, not organically positioned in any way. However, after *Ideology and Utopia*, Mannheim came to accept that intellectuals cannot free themselves from political and social processes.

Therefore, it cannot be said that intellectuals have an apolitical attitude towards powers and social processes. In Ahmet Çiğdem's words, “the myth of the intellectual who is not attached to any group or organization, who has not established tight or loose relationships, who is free from all social dependence and obligations, who walks alone on the path of truth, is a result of the normative definition of the intellectual, or rather its idealization, and has no factual value” (2009, pp. 113-114). Therefore, what needs to be determined here is whether intellectuals enter a direct organic relationship with political powers in the Gramscian sense or whether they try to maintain their floating position in the Mannheimian interpretation despite their taking sides and certain attitudes.

Methodologically, the study will mainly focus on periodicals. The reason for conducting an analysis through periodicals is that studies on the Turkish right and Turkish intellectuals are conducted by analyzing the books of the relevant intellectuals.

However, to examine the power relations and to discuss these intellectuals in a socio-political context, it will be necessary to focus on their daily writings. This is truer for Erol Güngör, since Güngör's writings in Orta Doğu are not included in almost any of his books and these writings have generally not attracted the attention of researchers. A general evaluation of all of Güngör's writings in Orta Doğu is beyond the limits of this article. All of Güngör's writings in Orta Doğu were surveyed, but the study has prepared on the basis of his writings on the formation of a nationalist front.

The main argument of this study is that Erol Güngör represents an exceptional example within the nationalist-conservative intellectuals of the 1970s and in the context of their relations with the government. Güngör is one of the important figures involved in the formation process of the nationalist front and in his writings he feels the need to explain what the nationalist front is and why it is established. However, his support for political movements, especially the nationalist front, is not unconditional. When he saw their wrongs and mistakes, he sternly warned the actors who formed the nationalist front and invited them to be loyal to the founding mission. He endeavoured to maintain his 'scholarly seriousness' and 'distanced style' in his newspaper articles as well. He tried to sustain his motto that intellectuals should act not with their emotions but with their rationality in the face of actuality.

Even though Güngör's writings in *Orta Doğu* are articulated with politics, the nationalist front and even the MHP (Nationalist Movement Party) from time to time, he tends to present both himself and *Orta Doğu* in a non-partisan position. When Güngör's newspaper articles, which are not included in his books, are reviewed in a holistic manner, it will be seen that this tendency is a consistent attitude on his part. Güngör's position on the intellectual spectrum can be clearly identified; however, the political projection of this intellectual spectrum calls for a more in-depth analysis. Even in his newspaper articles, he mostly approached the issues in a cool-headed manner, and even when he had to clearly state a side, he did so in a way that complemented and supported his own intellectual and intellectual agenda, not in a way that was contrary to it. For this reason, Güngör's newspaper articles offer a wide intellectual depth that cannot be identified only with power relations. This is one of the factors that differentiate him from other nationalist-conservative intellectuals of his time. Although his style and language became harsh from time to time, Güngör maintained a certain level of objectivity and always approached the issues in a distanced manner.

It is argued that nationalist-conservative intellectuals like Erol Güngör are coded as organic intellectuals due to their political engagement. Indeed, Güngör has many writings that can intellectually be considered as 'organic'. His personal

attitude towards the nationalist front and the MHP provides many examples in this regard. However, it can also be said that he tried to preserve his 'cautious and critical' attitude as much as possible. Especially in his later writings towards the 1980s, he felt the need to say that he would not give a premium to those who were looking for "stones, not torches". In a sense, he seems to have been influenced by Mannheim's prototype of the floating intelligentsia, which has no social engagement and therefore looks at things from the outside.

Similarly, it can be said that Güngör, with some of his attitudes and the way he intervened in social problems, reminds us of the role of the 'legislator' intellectual from time to time. Therefore, it is necessary to keep in mind that there is another political, social and intellectual background to intellectual typologies such as the organic intellectual, the legislator intellectual and the floating intelligentsia. Understanding and making sense of Turkish intellectuals through such classifications and definitions has limitations as well as explanatory aspects. However, when the writings of intellectuals like Güngör are analysed in more detail, it is quite possible to see examples of the floating intelligentsia type from time to time as well as organic intellectual traits. Therefore, it can be said that while taking such definitions and classifications as data when analysing the relations of the Turkish intellectual with power, it should be handled in its own authenticity and uniqueness, in the socio-political climate of its period.

Kaynak a

- Ahmad, F. (2010). *Demokrasi sürecinde Türkiye* ( ev. Ahmet Fethi). Hil Yayınları.
- Akyol, T. (2006).  nsan,  lim ve d ş n r y nleriyle ağabeyim Erol Güngör, *Erol Güngör*, (Ed. Murat Yılmaz). T.C. K lt r ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ayvazoğlu, B. (2022). *Erken kayan yıldız Erol Güngör*, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları.
- Bauman, Z. (2017). *Yasa koyucular ile yorumcular*, ( ev. Kemal Atakay). Metis Yayınları.
- Benda, J. (2017). *Aydınların ihaneti* ( ev. Cem Soydemir). Doğu Batı Yayınları.
-  avdar, T. (2000). *Türkiye'nin demokrasi tarihi (1950-1995)*.  mge Kitabevi.
- Çiğdem, A. (2009). Entelektüeller ve ideolojiler, *modern Türkiye'de siyasi düşünce: dönemler ve zihniyetler*, (Ed. Omer Laçiner).  letişim Yayınları.
- Deliorman, A. (2009). *Türk yurdunun bilgeleri*. Timaş Yayınları.
- Demirel, T. (2021). *Adalet partisi*.  letişim Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (1983). "Erol Güngör Hakkında", *T re*, Sayı: 145, ss. 4-7.
- Ergin, M. (1976). *Milliyetçiler Korkmayınız Birleşiniz*. Ekonomik ve Sosyal Yayınlar.
- Erg c , V. (2021). Aydınlar Ocağı ve Türk-İşl m sentezi, *Türkiye'nin 1970'li yılları* (Haz. Mete Kaan Kaynar).  letişim Yayınları.
- Feuer, L. S. (1976). What is an intellectual?, *The intelligentsia and the intellectuals: theory, method and case study*, (Ed. Aleksander Gella). Beverly Hills. Sage Publications.

- Göze, E. (1973a). "Sağ Koalisyon, Sağsalim Koalisyon", *Tercüman*, 15 Kasım 1973.
- Göze, E. (1973b). "Sağdaki Buhran ve Çaresi", *Tercüman*, 27 Aralık 1973.
- Göze, E. (1973c). "Dostunu Söyle", *Tercüman*, 21 Ekim 1973.
- Göze, E. (1973d). "Niçin CHP Değil", *Tercüman*, 8 Aralık 1973.
- Güngör, E. (1974a). "Milliyetçi Cephe", *Orta Doğu*, 4 Temmuz 1974.
- Güngör, E. (1974b). "Milliyetçi Cephe Nereden Doğdu", *Orta Doğu*, 30 Aralık 1974.
- Güngör, E. (1974c). "Anayasalar", *Orta Doğu*, 11 Temmuz 1974.
- Güngör, E. (1975a). "Biz de mi Hakaret Edelim?", *Orta Doğu*, 1 Ocak 1975.
- Güngör, E. (1975b). "Dün Bitti, Yeni Bir Gün Başlıyor", *Orta Doğu*, 28 Mart 1975.
- Güngör, E. (1975c). "Demirel'den Cevap Bekleniyor", *Orta Doğu*, 17 Ağustos 1975.
- Güngör, E. (1975d). "Sıkıyönetim", *Orta Doğu*, 29 Mart 1975.
- Güngör, E. (1975e). "Onlara Acıyımız", *Orta Doğu*, 27 Mart 1975.
- Güngör, E. (1975f). "Milliyetçi Hükümet Ne Demektir?", *Orta Doğu*, 2 Nisan 1975.
- Güngör, E. (1975g). "Milli Birlik Yolunda", *Orta Doğu*, 21 Şubat 1975.
- Güngör, E. (1975h). "Türk Dili ve Yeni Hükümet", *Orta Doğu*, 25 Nisan 1975.
- Güngör, E. (1975i). "Kara Kutu", *Orta Doğu*, 19 Aralık 1975.
- Güngör, E. (1975j). "Artık Hizmet Vaktidir", *Orta Doğu*, 1 Temmuz 1975.
- Güngör, E. (1975k). "Göreceğiz", *Orta Doğu*, 27 Haziran 1975.
- Güngör, E. (1975l). "Bu Dava Milliyetçilik Davasıdır", *Orta Doğu*, 19 Mayıs 1975.
- Güngör, E. (1975m). "Geleceğin Partisi", *Orta Doğu*, 13 Ekim 1975.
- Güngör, E. (1975n). "Öz Milliyetçiler", *Orta Doğu*, 10 Temmuz 1975.
- Güngör, E. (1976a). Ziya Gökalp ve 'Türkçülükte Din' Meselesi, *Atsız armağanı* (Haz. Erol Güngör-M. N. Hacıeminoğlu- Mustafa Kafalı- Osman F. Sertkaya). İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Güngör, E. (1976b). "Partiler Arası Mücadele ve Biz", *Orta Doğu*, 26 Ekim 1976.
- Güngör, E. (1976c). "Dünkü, Bugünkü ve Yarınki Orta Doğu", *Orta Doğu*, 27 Nisan 1976.
- Güngör, E. (1976d). "Ülkücü Gençler", *Orta Doğu*, 10 Şubat 1976.
- Güngör, E. (1976e). "Bu Günü de Gördük", *Orta Doğu*, 5 Mart 1976.
- Güngör, E. (1977). "Kavganın Arkasında Ne Var", *Orta Doğu*, 4 Ocak 1975.
- Güngör, E. (1981). "Bize Yakışan Nedir", *Yeni Sözcü*, 6 Nisan 1981.
- Güngör, E. (1983). "Mümtaz Turhan'ın Ardından", *Hamle*, 3(2), 18- 20.
- Güngör, E. (1994). *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*. Ötüken Neşriyat.
- Güngör, E. (2019). *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*. Yer-Su Yayınları.
- Kabaklı, A. (1973a). "Bırakınız Kursunlar", *Tercüman*, 21 Ekim 1973.
- Kabaklı, A. (1973b). "Birleşiniz Artık", *Tercüman*, 15 Kasım 1973.
- Kabaklı, A. (1973c). "Milli Koalisyon", *Tercüman*, 3 Aralık 1973.
- Kabaklı, A. (1973d). "Tabanda Koalisyon", *Tercüman*, 8 Aralık 1973.
- Kabaklı, A. (1973e). "CHP-MSP Ortaklığı", *Tercüman*, 25 Ekim 1973.

- Kayalı, K. (2021). *Eskimeyen Entelekt ellere Yaslanan Türk Düşüncesinin Dinamikleri*. Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Koca, B., Selçuk, E. K. (2022). "Soğuk Savaş Sürecinde Türk Sağ Düşüncesinde Aydın İmgesi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (1), 223-244.
- Mannheim, K. (2016). *İdeoloji ve  topya* ( ev. Mehmet Okyayuz). Nika Yayınevi.
- Mannheim, K. (2017). *Kültür sosyolojisi* ( ev. Mustafa Yal nkaya). Pinhan Yayıncılık.
- Mardin, ř. (2006). "Bir Sentez Adamıydı", *Erol Güngör*, (Ed. Murat Yılmaz). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Meriç, C. (2021). *Jurnal- Cilt 2*, İletişim Yayınları.
-  g n, S. S. (1995). "Türk Aydınları ve Siyaset", *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 35, 20-35.
-  zbudun, E. (1995). "Seçim Sistemleri ve Türkiye". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 44(1), 521-539.
-  ztan, G., G. (2020). Türk Sağında Devlet Fetişizmine Dair, *Türk sağı: Mitler, fetişler, düşman imgeleri*, (Ed. İnci  zkan Kerestecioğlu-Güven Gürkan  ztan). İletişim Yayınları.
- Said, E. (2018). *Entelektüel* ( ev. Tuncay Birkan). Ayrıntı Yayınları.
- Salamini, L. (1989). "Intellectuals and Politics: From Marx to Berlinguer". *International Journal of Comparative ve Sociology*, XXX(3-4), 139-158.
- şahbaz, Y. (2022). *Akıntıya karşı bir aydın: Erol Güngör*. Kadim Yayınları.
- Taşkın, Y. (2019). *Anti-komünizmden küreselleşme karşıtlığına milliyetçi-muhafazakâr entelijansiya*. İletişim Yayınları.
- Türk Edebiyatı*, Nisan 1974, Sayı 28, s. 7.
- Yetiş, M. (2002). "Gramsci ve Aydınlar". *Mülkiye Dergisi*, 26 (236), 217-245.